

Boletín de la Sociedad Arqueológica Luliana

PALMA—SEPTIEMBRE DE 1901

SUMARIO

I. Revolució dels pagesos mallorquins en lo segle XV (Documentació del Arxiu Municipal de Barcelona) (continuació), per *D. Alfons Damians y Montó*.

II. Vida de Sor Anna Maria del Santíssim Sagrament escrita pel Dr. Gabriel Mesquida Pre. de l' any 1690 al 92 (continuació).

III. Monestir de la Real. Ordinacions pera el regim interior del convent estatnides per l' abat Don Fr. Pere Mayans—8 abril de 1618, per *D. Bartomeu Ferrá*.

IV. Calviá. Apuntacions històriques, per *M. P. Pre.*

V. Rúbrica dels Llibres de Pregons de la antiga Curia de la Governació—Llibre II—(continuació), per *D. Estanislau Aguiló*.

VI. Notes dels Llibres de Dades de la Procuració Real—Any 1332, per *D. E. Aguiló*.

Plech 21 de les Informacions judicials sobre els adictes a la Germania, per *D. Josef Maria Quadrado*.

REVOLUCIÓ

DELS PAGESOS MALLORQUINS EN LO SEGLE XV

(DOCUMENTACIÓ DEL ARXIU MUNICIPAL DE BARCELONA)

(CONTINUACIÓ)

VII—*Informació del Governador de Mallorca.*

«Als molt honorables e molt sauis Senyors los Consellers de la Ciutat de Barchna.

Molt honorables senyors e de gran saüesa, seguit lo cars del mouiment dels homens de les parts foranes prouehí queus fos feta vna letra de part mia auisantuos de tot lo cas, no se si la ha-

Año XVII.—Tomo IX.—Núm. 258.

uets hauda, (1) car vna que lo bisbe de Urgell vos ne fahia, es stada atrobada ques romasa en poder de hun dels scriuans de la mia cort, perque dubte que haiats hauda la dita letra, E perço vos fas la pnt. ab la qual vos tramet la que lo dit bisbe de Urgell vos fahia, auisant vres saüeses, que es stat be mester que nre. Senyor Deu me haia endressat en repossar e leuar hun tan gran insult e scandill com era mogut e ia mes en execucio, e es stat mester que ab bon sfors e diligencia si sia prouchit, car vltra lo gran aiust quis era fet dels homens de la part forana qui eren Sinch milhia o mes, lo maior part del poble de aquesta Ciutat mostra vna mala voluntat contra los regidors, e es stat be mester que los de fora e los de la Ciutat hagen mostrada gran amor e bona voluntat a mi, e que sien stats ben obedients a ço que yo he volgut, car en altra manera noy bastaua, tant era lo mouiment del poble de dins e deffora, En gran part de aquests affers ha entreuengut lo Reuerent bisbe de Urgell, lo qual a gran instancia mia deualla de la Nau, e ma molt be ajudat e aconsellat en los dits affers, car los pobles no consentien per res que nenguns dels Regidors de la Ciutat hi entreuenguessen, Los homens de les parts foranes e los caps dels officis de aquesta Ciutat han trames missatgers al senyor Rey ab translat dels capitols que man demanat dels quals vos tramet translat, (2) E per lo gran perill en que la cosa staua,

(1) En la colecció de «*Cartas comunas originals*» no apareix pas dita lletra, ni d' ella 'n fan tampoch esment los Magistrats de Barcelona a mossen Berenguer d' Olms, en sa carta responsiva de 19 del repetit Agost.

(2) La troballa d' aquesta capitulació d' avinensa, quina copia arribá en efecte á mans dels Consellers, hauria sigut interessant de debó, majorment si 's té en compte que fins lo mateix Sr. Quadrado desconexia son

los he haut atorgar algunes coses contra ma voluntat, He sperança ab nre senyor, que en tot se dara bon repos, e bon recapte De ço que per auant se seguira, ne lo que lo senyor Rey hi prouehira, yo auisare vostres grans çauinesses, les quals me scriuen tot ço que plassent los sia, Scrita en Ma. a xiiij de Agost [1450].

a tote vre honor e plaer prest
Brg. Dolms governador de mallorquas.»

(*Cart. com.ª orig.ª* —1450).

VIII—*Nova informació dels fets, als Embaxadors de Barna. à Nàpols.*

«Als molt honorables e molt sauis senyors mossen Johan de Marimon e mossen bernat çapila missatgers tramesos al senyor Rey per la Ciutat de Barchna.

Molt honorables e molt sauis senyors Jatsia per altra nra letra vos haïam scrit de la comocio qui en los dies passats fou suscitada per les gents de la part forana de Mallorques pero ara hauem deliberat de les dites coses informarne pus clarament vres. honorables sauiesses les quals certifi- cam com a .xj. del present mes de Agost foren ab nosaltres lo noble en Guillem de sancta pau e lo honorable en pere viuot donzell ab letra de crehença quens portaren dels honorables Jurat[s] de la Ciutat e Regne de Mallorques la qual crehença contenia en efecte que la gent de la part forana del dit Regne se eren aiustats ab armes en nombre de .viiij.^m en sus e seguints lo mouiment e compulsa de passions e lexant lo dit dret de la raho sen vengueren deuant la Ciutat qui estaua ab los portals tencats e trenquaren la ciquia de la aygua ab la qual molen los molins en tant que aquells de la dita Ciutat se agueren a socorrer de molins de sanch, e no estauen gens segurs dels manestrals qui eren dintre qui en gran part eren parents e afixes a aquells de part de fora, deu pensar quesqu de sana pensa ab quina e qual congoixa estauen aquells qui eren dins la dita Ciutat maiorment que hauien ayres que los de part de fora publicauen de pertirse

text, segons ab recansa axí ho confessa («*Forenses y ciudadanos*,» cap. VII, pág. 120); pero a pesar de nostre bon zel y diligencia en cercar dit document per tots los Indrets y recons del Arxiu municipal de Barna., no n' ha- vém pogut trobar lo més petit traçe.

lurs mullers filles e bens Empero per la gracia diuinal per mitja del reuerent bisbe durgell lo qual en aquells dies se troba en aquelles parts los dits homens de la part forana se reposaren pero lo governador forçant la necessitat hach a fer ço que ells volgueren E que apres axi los vns com los altres han elegides missatgeries al senyor Rey segons aquestes coses pus estesament nos foren recitades per los dits noble e pere viuot los quals per aquests affers van a la senyora Reyna e per aquesta raho sen porten letra nra. als honorables Sindichs de aquesta Ciutat jatsia per altre los ne haguessem ja scrit que supplicassen la dita senyora quey volgues prouehir pertinentment e deguda E podets pensar senyors molt honora- bles e molt sauis en quanta turbacio son estats nres. coratges de aquestes coses com sien senyal de gran infortuni e sino si fa prouisio deguda sen esperen venir grans inconuenients car los lamps e trons son primicies de esdeuenidora pluya E com tals escandols no degen passar sens lo degut (1) per ço molt honorables e molt sauis senyors ab gran affeccio vos pregam, que supli- quets humilment lo senyor Rey que sa gran excellencia vulle prouehir en les dites coses segons se mereix en tal forma que aquell Regne que es vn joell e vna vestedura qui esta molt be al senyor Rey sia conseruat E tengueus senyors molt honorables e molt sauis la sancta Trinitat en sa proteccio e guarda Scrita en Barchna. a .xiiij. de Agost del any M.CCCC.L.

Los Consellers de Barchna
apparellats a vra. honor.»

(Reg. *Letres closes*, anys 1450 y 51, fól. 108 girat.)

IX—*Negociacions dels Consellers.—Instruc- cions pera 'l pagament de censals als acreedors catalans.*

«Concell tengut per los honorables Conse- llers ensemps ab alguns notables promens, sobre la comocio del poble de la part forana de Ma- llorques.»

Diluns a xvij de Agost, del any MCCCCL, En lo verger de la casa del Concell aiustats a Concell per les coses deual scrites los honora-

(1) Remoy ó castiche?

bles Consellers ensemps ab los honorables mossen Guillem dez Soler mossen Guillem dez torrent, mossen Ramon Cauall, mossen Ffarrer nicholau de Gualbes, mossen Ffrancesch carbo mossen Pere buçot Consol, mossen Jacme çapila, e mossen Pere de conomines, aqui fou exposat per lo honorable mossen Miquel dez pla vn dels dits honorables Consellers en nom de tots, com ells Consellers han reebudes tres letres vna del senyor Bisbe Durgell, altre del Governador del Regne de Mallorca, e la'tre dels homens de la part forana, e dels manestrals de la Ciutat de Mallorca sobre la comocio, qui no ha molts dies passats fou feta dels dits homens de la part forana contra la dita Ciutat, e del repos, qui a present sen es seguit E axi mateix com han reebut quels ha trames lo dit Governador translat dels capitols que ha fermats als dits homens, E no resmenys los es estat liurat per lo honorable en Guillem alegra Sindich de Mallorca per pagar los censals, que fan en Barchna. translat de vnes instruccions, que per lo dit negoci han trameses los honorables jurats de Mallorca pregant los de part dels dits jurats quels volguessen trametra als honorables Missatgers de aquesta Ciutat, qui son ab lo senyor Rey, E totes les dites letres e los dits translats de ordinacio dels dits honorables Consellers foren legides, e legits en lo present Concell E totes les dites coses posauen ells Consellers en lo present Concell, per tant que sobre aquelles hi fos deliberat, E proposades e lestes totes les dites coses per lo dit Concell fou deliberat, que fossen fetes certes respostes als dits Senyor bisbe Durgell, Governador de Mallorca e als homens de la part forana e manestrals de la dita Ciutat, E en cara sie scrit als Jurats de Mallorca com ells Consellers hauien scrit als dits Missatgers de aquesta Ciutat, qui son ab lo senyor Rey, que supplicassen lo dit senyor que prouehis en les dites coses, e aximateix que los dits Consellers scriuissen altra vegada als dits Missatgers que attes que ells eren informats que los dits jurats e los homens de la part forana e los manestrals de Mallorchas trametien Missatgers al senyor Rey fossen tramesos als dits Missatgers de aquesta Ciutat translat dels capitols demunt mencionats, e de les instruccions trameses per los dits jurats de Mallorca, solament per auis dels dits Missatgers de aquesta Ciutat, e no que ho publicuen

a algu, e que per tot lo Regne de Mallorca e cosa publica de aquell en general supplicuen lo senyor Rey que vulle prouehir en les dites coses pertinentment e deguda, a fi que aquell dit Regne de Mallorca estigue en repos ey cessen tots escandols e inconuenients, E en aquesta forma hac fi e conclusio lo present Concell.»

(Reg. de *Deliberacions*, anys 1449 y 1450, fól. 140).

X—*Resposta dels Consellers als forans: felicitació per l' assossech y ofertas conciliatorias.*

«Als honrats senyors los homens de la part forana e manestrals de la Ciutat de Mallorca

Honrats senyors Reebuda hauem vna vra. letra de .vij. del present mes de Agost del cas que no ha molts dies passats ses seguit entre vosaltres e aquell de la Ciutat de Mallorca segons estesament es contengut en la dita vra. letra A la qual vos responem que hauem trobat sobiran pleer com lo fet per gracia de Deu ses reposat, E per tant com hauem gran voluntat que tot aqueix regne romangue en bona concordia hauem scrit als honorables missatgers de aquesta Ciutat qui son ab lo senyor Rey que vullen supplicar lo dit senyor que sa gran excellencia vulle prouehir en les dites coses segons se pertany, en tal forma que cessen tots escandols e inconuenients qui si posquessen seguir E fem vos certs que per tostemps nosaltres serem prests de entendre en tot benauenir del dit Regne e de la cosa publica de aquell, E tingueus la sancta Trinitat en sa proteccio e guarda Scrita en Barcha. a xviii.º de Agost del any M.CCCC.L.

Los Consellers de Barcha.
A vre. honor apperellats.»

(Reg. *Letres closes*, anys 1450 y 51, fól. 110).

XI—*Resposta dels Consellers als Jurats: negociacions y ofertas.*

«Als molt honorables e molt sauis senyors los Jurats de la Ciutat e Regne de Mallorca.

Molt honorables e molt sauis senyors ja per altra nra. letra hauem scrit a vres. honorables saudieses com per la comocio que en dies passats

ses seguida dels homens de la part forana del Regne de Mallorca ne hauem scrit als honorables missatgers de aquesta Ciutat qui son ab lo senyor Rey e als honorables Sindichs de la dita Ciutat qui son presents en la Cort que la senyora Reyna loctinent del molt alt senyor lo senyor Rey celebre en la vila de perpenya pero encara a sobrehabundant cautela ne hauem scrit altra vegada als dits missatgers qui son ab lo dit senyor E aço per tant com hauem sabut que axi per vosaltres com per los dits homens de la part forana e encara per los manestrals hi serien trameses missatgers affi que los dits missatgers de aquesta Ciutat Supliquen humilment lo dit senyor que en los dits affers sa gran excellencia hi prouehesca segons se pertany En tal forma que lo dit Regne romangue en repos e cessen tots escandols e inconuenients qui si posquessen seguir Offerint nos tostemp per vosaltres e per aqueix regne e per lo benauenir vre. e de aquell fer totes coses a nosaltres possibles E la sancta diuinitat tingue vres. honorables sauiesses en sa proteccio e guarda. Scrita en Barchna. a XVIII de Agost del any .M.CCCC.L.

Los Consellers de Barchna.
a vre honor apperellats.»

(Reg. *Lehr. clos.* anys 1450 y 51, fól. 110 g.¹)

XII—*Resposta dels Consellers al Governador de Mallorca: lo felicitan per sas bonas gestions, recomanantli treballi per la pau del Regne.*

«Al molt honorable e molt saui mossen Bng. dolms caualler Governador del Regne de Valencia [*sic*].

Mossen molt houorable e molt saui Reebuda hauem vna vre. letra de .XIII. del present mes dagost sobre la comocio feta per los homens de la part forana de aqueix Regne e segons les coses se son seguides en la dita vra letra estesament son contengudes E aximateix hauem rebut vn translat quens hauets trames dels capitols queuson estats demanats per los dits homens E es ver que som estats informats per letra del reuerent bisbe durgell qui en aquells dies se troba en aquelles parts que vos mossen molt honorable e molt saui vos sots haut en los dits affers notablement e be e segons de vos se pertany E per

tant com nosaltres hauem gran voluntat que lo dit Regne qui es vn bell joell e los poblats en aquell estiguessen en repos hauem scrit als honorables missatgers de aquesta Ciutat qui son ab lo senyor Rey que suppliquen lo dit senyor humilment que vulle prouehir en los dits affers segons se pertany en tal forma que no si pusquen seguir escandols ni inconuenients E jatsia mossen molt honorable e molt saui vos haiats gran sollicitud e cura en los dits affers pero encara a sobrehabundant cautela vos pregam afectuosament que ab esuellada diligencia hi entengats en tal forma que aquell Regne romangue e estigue reposat E aço e lo auisament quens hauets fet de les dites coses regraciam molt a vra. honorable sauiessa la qual la santa Trinitat tengue en sa proteccio e guarda Rescriuint nos ab gran confiança de quant puscham fer per vres. pleer e honor Scrita en Barchna. a .XVIII. de Agost del any M.CCCC.L.

Los Consellers de Barchna.
A vre honor apperellats.»

(Reg. *Letres closes*, any 1450 y 51, fól. 111.)

XIII—*Fretura de blats en la Illa. Los Jurats sollicitan auctorisació per extraure fins á 3000 quorteras de forment.*

«Als molt honorables e sauis Senyors
los Consellers de Barchna.

Molt honorables Senyors Segons crehem vres honorables sauiesses son informades del gran treball nre per lo insult fet per los homens de fora contra aquesta ciutat del qual encara no sabem la fi. E per aço ab summa diligencia nos coue entendre en auituallar la ciutat a compliment per aquest any signantment de forments dels quals passam gran fretura car de aquells hauem necessari pus de Sinquanta milia quorteres E per aquesta raho haïam contractat ab alguns mercades entre los quals es lo honorable en Berthomeu febrer quins ha offert de aquexes parts fer portar e descarregar en la present ciutat certa summa de forment carregador aqui per lo honorable en Lujs Solsona o altre per ell. Per tant molt honorables Senyors vos pregam e encarregam tant afectuosament com podem que per socorrernos en nres. necessitats vos placia dar

licencia al dit Lujs o a altre de carregar fins en entorn tres milia quarteres de forment per portar en la present ciutat Maiorment en semblant cas tan necessari Com los dits homens de la part forana haien feta inibicio per la qual cessen portar forments en la dita Ciutat offerintnos per vosaltres fer lo a nosaltres posible. E ab tant molt honorables senyors la Santa Trinitat vos tenga en sa proteccio e custodia. Scrita en Mallorques a xxij de agost any Mil cccc Sinquanta.

A vra honor aperellats
los Jurats del Regne de Mallorques.»

(*Cartas com. s orig. s 1450.*)

XIV—*Los Jurats agraxen als Consellers l' haver escrit als seus embaxadors, axi en cort del Rey com de la Reyna, y demanan sa intercessió per obtenir dels acreedors catalans la relaxació de 6000 florins.*

«Als molt honorables e molt sauis Senyors
los Consellers de Barchna.

Molt honorables e sauis Senyors Vna vra lletra hauem rehebuda de dotze del present mes de agost responsiua a la lletra la qual los dies passats haniem feta a vres honorables sauiesses sobre la comossio feta per los homens de les parts foranes de aquest Regne per la qual som haisats del escriure hauets fet als vres embaxados axi en cort del Senyor Rey com de la Senyora Reyna Regraciantuos molt lo dit scriure. Pero vahents nosaltres entretant los grans daus e despeses que hauem reportats e incessantment reportam per dar sossech a la dita comossio e fer les prouisions necessaries en les dites coses no vahents via ne manera altra a present pus prompta ne pus saludable per les quantitats que hauem molt necessaries per los grans carrechs en los quals aquesta vniuersitat es tenguda axi per aides de blats com en altres coses Maiorment per lo preparatori que hauem afer de forments per la gran necessitat que de aquells hauem a present com ne freturem de pus de Sinquanta milia quarteres Car exhibint aquelles dites quantitats per via de tall no es a present factible ne possible segons vres honorables sauiesses poden considerar Per tant molt honorables e sauis Senyors vos pregam e exortam vos placia comunicar ab los crehedos de aquest Regne aqui domi-

ciliats e de aquells obtenir relexacio de altres sis milia florins segons lany prop passat han fet com aço no sia dan ne interes llur perço que en nres axi extrems necessitats puxam algun tant esser socorreguts Car per altre via nos pot dar remey ne sosech en les dites coses E sera causa de relleuar aquest Regne de vn gran treball perill e conguoxa Pregantuos axi com confiam presentament haiam resposta de vres honorables sauiesses offerintnos fer totes aquelles coses qui sien necessaries per tota tuicio e seguretat de llurs censa's e dels capitols fets e fermats per causa de aquells E ab tant la sancta Trinitat sia en proteccio e custodia de vosaltres Scrita en Mallorques a xxij de agost any Mil cccc Sinquanta

Los Jurats del Regne de Mallorques
prests a vra honor.»

(*Cart. com. s orig. s 1450.*)

ALFONS DAMIANS Y MANTÉ.

VIDA DE SOR ANNA MARÍA DEL SANTÍSSIM SAGRAMENT

ESCRITA PEL DR. GABRIEL MESQUIDA PRE.

DE L' ANY 1690 AL 92

(CONTINUACIÓ)

CAPITOL VI.—*De algunas otras virtuts en que se señalava Margaritta en la sua infancia.*

25.—En la virtut de la humilitat fonch en la sua miñóns singular, per que may en ningú de casa, germans ni criats, ha tinguda differentia ninguna sobre puestos ni majories, com de ordinari se acostuma entre miñons, de tal manera que sempre que se offeria estar en se compaña, solia ocupar el menor lloch, per que la tinguessen per la menor de casa, y si los donaven alguna cose que la partissen com es dinar, coses de menjar ó altres miñonesas, Margaritta prenía lo que li dexaven, y may estave mes contenta que quant se descuidaven de darli la sua part: amava molt el ser menospreciada y tenia gran alegría quant li desalabavan alguna cose de lo que feia ó deia, y per axó sempre que podia cercave y dava ocasions ab que la poguessen despreciar, y per el

contrari, la major pena que tenia, era de veurés tant aplaudida de tots.

26.—Amava summament la veritat, de tal manera, que no li recorda haver dita may en tota la sua vida mentida alguna advertidament, ni menos podia tolerar que en presentia sua se digués cosa que no fós molta veritat, y si algú la deia, que ella heu sentís y sabés esser al contrari, aquí matex axia al enquantre, y ab molt de garbo y semblant alegre, solia dir que estaven descuidats y la tal cose que deien no era de aquell modo, sino de aquest ó de aquest altre, conforme seria estat ó succheit, y axó era tant advertit de tots los de case sua, que si deia algú alguna mentida y no estave Margaritta present, solien dir, ja se coneix que ne Margaridetta no es aquí, que si hey fos estada, no hauries dita tu aquesta mentida.

27.—Ni menos callar la veritat, en particular quant resultava en dañy de algú, ho tenia per una falta molt gran, encare que el dañy fos una cose molt leve: succehili una vegada que desgratiadament rompré un llibrell de pastar ab una pedra que, sens volero, feu caure de sobre ahont estave lo llibrell, haventlo mester se mare de allí á pochos dies, quant lo trobà romput cridà á los fills que tenia, que ab ella eran tres los que ho podían haver fet, y preguntantlos qui havia romput lo llibrell, colérica per la necessitat quen tenia, los donà á cada un de ells algunes puñades, y si bé es veritat que ella no digué may que no ho sabia, pero no confessà que lo hagués romput, perque com té tant de temor de sa mare que no gosà dir may la desgratia que havia tinguda, y de axó se nes penedida tanta vegada que me ha dit esser sen confessada ab moltras confessions, y que encara-are li pesave de haver callada aquella veritat per el dañy que ne havian tingut los dos germanets seus, y que de las horas ensá, que podia tenir set ó vuit añys, may mes, requirida, ha callat lo que ha sabut, encara que sapia que haja de resultar en dañy propi.

28.—Avorria summament qualsevol cose de venitat en el vestir y calsar, y axi, coses superfluas no las appetia ni les volia de ninguna manera, ni *eliam* coses molt usades entre dones, encare que honestas y licites, podentne fer de menos, no las aportave ab gust; quant començà Margaritta á esser un poch grandeta, li comprá son pare un clauer, cadenó y agullers de argent, y un dia de

feita, anant á la vila per ouhir missa, posarenli el cadenó, pensant sos pares que ab alló li feian un gran agasajo, pero fonch molt al revés, perque lo aportave tant contre son gust, que essent ja prop de la vila, veient la sua, se llevà lo argent que aportave y sel possà á la butxaca, y de aquella manera passà aquell mati, essent una usança aquesta que en aquell temps apenas ay havia done ninguna petita ni gran, (podent ho fer) que no ne aportás; quant fonch á case sua, volentse treure de la butxaca el clauer y cadenó, trobà que havia perdut los agullers, que si bé ne tingué gran disgust per lo que sos pares heu havian de sentir, no se li donà ninguna cose per lo que li sobre vingué despues, perque preguntantli perque se lo havia llevat, pogué explicar son ánimo y dir el poch gust que tenia de semblants coses, que fonch ocasió que may mes la obligaren á portarlo.

29.—A reber los sacraments tenia una devotió mes que ordinaria, y jo creuria que li aumentava molt la devotió, á mes de la bona inclinació que tenia, la experientia que tenia, encare que era tant miñona, de que totes les vegadas que se confessave y rebia el sacrament de la penitencia, sensiblement conexia las mercés que Deu nostro Señor li feia; circa nou añys tenia de edad quant el Il.^m y R.^m Señor D. Diego de Escolano Bisbe de Mallorca, visitant el seu diocesis, anà á la vila de Valldemoça y confirmá á totas las creaturas que li aportaren, y entre ellas ay aportaren á Margaritta y la confirmá dit Señor Bisbe als 25 de Octubre de 1657, consta del llibre de confirmations de la Iglesia parrochial de Valldemoça, y me ha dit ella matexa, que aquest dia la umpli el Señor de tant de jubilo y contento, que no li recorda may haver tinguda major alegría.

30.—Nou añys tenia de edad quant el Rector de Valldemoça li donà llicentia de reber la Santa comunió de Christo Señor nostro Sacramentat, que es molt, si considerám la falte que heyá en la part forane, en la educatió de los miñons y en la inteligencia y enseñance de los rudiments de nostre santa fé, y jo judich que el Parrocho li hauria dada llicentia mes prest, si hagues estat ben informat de lo molt que estava instruida Margaritta de Deu nostro Señor; la primera vegada que combregá sentí una conferentia que tenien dos personas, quizá mogudas de haverla vista combregár; la una deia que no trobava bé que dexassen ó permetessen la comunió á los miñons de tant poca edad,

perque se ha de judicar que no son encare capaces, ni al pareixer dona lloch naturalesa de poder perceber lo que es aquest altíssim y diviníssim sacrament, y axí, que hauria de anar ab molta atenció el Parrocho y mirar ab molta atenció á qui dona llicentia de combregar; aquestas rauhons, com Margaritta era tant humil, li donaven molta pena; la altre persona per el contrari deia, antes bé haurian de anár molt advertits los Rectors y tant prest com veuhen los miñons enseñats per reber la comunió en lo que es neçessari, los heurien de dar llicentia, per el gran gust que donen á Deu nostro Señor quant reben aquest Sacrament las creaturetas qui no han fet encara peccats, puras y ignoscents, y com Margaritta sentia lo que aquesta deia y per altre part ho experimentava axí com deia, no podia contenirse en sí mateixa, ab tant de contento y alegría que no la podia abscondir.

31.—Los efectos que causaven á Margaritta las primeras comunions, si se haguesen de escriure tots seria may acabar, y axí diré tant solament que desde la primera vegada que combregá, todas las vegades que rebia á Christo Sacramentat, la umplia el Señor de un jubilo y alegría que li aparexia estar á la gloria, y trobaves tota plena de Deu nostro Señor, que experimentava interiorment ab un conexement tal, que no podia duptar era Deu nostro Señor el qui la regalava, pero com no se li manifestava, causavali una sed tant gran de veure á Deu y trobar á Deu, que com á siervetilla abrasada cercave y desitjava arribar á Deu nostro Señor, y per axó, quant se encontrava ab algun sacerdot religios ó secular, ó qualsevol altre persona que fós, de las ab que ella solia tractar de Deu, aquí metex preguntava y los pregava que li diguessen ahont y per hont podria trobar á Deu nostro Señor, ab unas ancias tant grans, que tota se abrasava y consumia, sens poder tollerár las ausentias que sentia de son Creador.

32.—Trobaves ab uns desitjos tant grans de servir á Deu nostro Señor, que tot quant sentia dir de singular en alguns Sants, com es, de alguns la abstinencia, de altres el rigor y asperesa de vida, de altres el menospreçi de las cosas de aquest mon, y de molts altres, cosas de gran virtut y santedat, tot li aparexia no res per aquellas cosas tant grans que desitjava fer per dar gust á lo Amat, pero com no trobava ni sabia

trobar aquestas cosas grans que desitjava, tot li era penar y mes penar: de aquí que li vingué un gran desitx de esser religiosa, perque li aparexia que per aquest cami havia de trobar lo que volia, y determinás de dir y manifestar á sos pares son desitx (tenia en aquest temps circa deu anys de edat) y com ells la veian tant ben inclinada, no descregueren lo que deia, sino que la escoltaven y animaven á la virtut, donantli bonas esperances, y que quant seria á temps, ja li assistirien y ferien tot lo que podrien per ferla entrar en religió, y entre tant que pensás de hont volia ser monge, á lo qual tengueren prest resolució, perque en aquest mateix temps, havian fundat en la ciutat el convent de Santa Catherina de Siena, y per la novedat sen parlá molt per Mallorca, que fonch ocasió de que Margaritta ne sentís dir molt de bé, y com per altre part ja tenia molta devotió á la Santa y havia molt de temps que li feia oració, digué á sos pares que volia esser religiosa del nou convent de Santa Catherina de Siena, y sos pares li prometeren que procurarien á donarli gust.

(Se continuará.)

MONESTIR DE LA REAL

ORDINACIONS PERA EL REGIMEN INTERIOR
DEL CONVENT ESTATUÍDES PER L' ABAT

DON FR. PERE MAYANS

8 ABRIL DE 1618

Nos Don Fr. Pere Mayans, per la gracia de Deu y de la santa Sede Apostolica, Abbat del monestir de Ntra. Señora la Real del sagrat orde del Cister en lo regne Mallorca:

Considerant lo augment axí spiritual com temporal que a los monestirs causa lo bon exemple, modestia y recolliment de los religiosos, y axí mateix la quietut y consolacio de sos animos que redunda del orde y concert en las cosas del govern de aquell, y per conseguent la tranquillitat y pau, la qual ab la observancia y adorno de las sobreditas cosas se domicilia ab nosaltres y causa el ocuparse del tot en servey de Deu omnipotent y observancia de nostra santa regla; per tant moguts ab verdader zel y paternal caritat, havem ordenat y ordenam se observe en esta casa per tots los religiosos lo que nostre santa regla y instituts de nostre santa religio manan y

ensenyan y demuestran haver de ser guardat y observat, y ab la observancia de aquells resulte en esta casa tot augment de virtuts; que es lo següent:

Primo, comensant en las cosas propias de Deu omnipotent Senyor nostre y dedicades a son culto diuino, las quals com a font de tota santedat, puritat y limpieza, se han de tractar ab tot temor limpieza y cuidado, ordenam y mandam al sacrista major qui are es y per temps sera, que de quinze en quinze dies renove lo Santissim Sacrament de la Eucaristia, y tinga cuidado que lo sagrari estiga ab la limpieza y decencia que conve, pera que de exa manera no se puga seguir algun inconvenient y escandol.

Item, mandam al mateix sacrista que en las estivitats que en nostra sagrada religio se acostuma de adornar lo altar de las reliquias, no las traga ni pose fins ditas matinas; y lo mateix dia las tornara en sonloch ditas vesperas, vestit ab cogulla y stola, y ab llum. Lo que tambe fara sempre y quant las demostrara a alguna persona.

Mes avant ordenam y mandam que en lo altar major no se diga sino la missa major, sino es missa votiva de nostros Sants Pares St. Benet y St. Bernat.

De la oracio apres de completas, y de tocar la oracio de las Animas—Causant la oracio tanta salut axi spiritual com temporal, dient lo Ecclesiastes: *Fili in tua infirmitate ne despicias te ipsum, sed ora Deum et curabit te*, ordenam y mandam se tinga y fassa en lo chor oracio apres de completas, y dure lo spay a Nos o a nostre president ben vist; y acabada se diga lo psalm *De profundis*, ab la colecta *Fidelium. et requiescant in pace, amen*, y se toque la oracio que se diu de las Animas, y acabat se done per Nos o nostre president la aygua beneyta a los religiosos.

De la processo per claustro los dissaptes—Convenint sempre posar per intercessora en nostres necessitats y treballs Maria Santissima, senyora y patrona nostra, y tenir sempre nostros ulls en ella com a verdadera Stela del mar, pera que navegant entre las olas dest mar ocecano del mon puguem fer lo cami verdader y apte pera arribar al port de la salvacio de nostres animas; y intercedesca per nosaltres davant de Deu omnipotent, pera que vivint ab tota tranquilitat y pau siam mercedors nos perdone las culpas, y libere de

las penas que per ellas merexiam; ordenam y mandam se continue la devocio y processo ordenada y votada per Nos y tot lo convent de esta casa, tots los dias de dissapte, ditas las completas y acabada la ordinaria oracio y lo psalm *De profundis*, dient y cantant en ella per lo claustro lo himne: *Ave maris stella, Dei mater alma*; y arribant a la capella de Ntra. Señora, postrantse, diens lo verset *Contra te esse matrem*, y tornats a la iglesia, arrodillats davant lo altar major, dir la antiph. *Sub tuum presidium*, ab los versos següents: *Ora pro nobis sancta Dei etc., Justus germi etc., Domine exaudi etc., Dominus vobiscum etc.*, ab las co'etas *Familiarum. Perfice, Omnipotens sempiternus Deus celsifica, Deus qui culpa, Ineffabilis etc.* Y acabada se donara la aygua beneyta.

Item, ordenam y mandam que quant los religiosos arribaran al chor antes que se comensen los officis divinals, estigan arrodillats tot lo temps estaran fins que comensen los dits officis, o fassen las estacions per las capellas.

Item, ordenam y mandam que quant passaran o arribaran davant lo altar major, fassen gran acato y reverencia al Sanctissim Sacrament del altar, arrodillantse en lo presbiteri.

De la missa per los frares y serciders—Com el assistir y oir lo sacrifici de la santa missa ab la devocio deguda sia de tant de fruyt, virtut y utilitat, axi spiritual com temporal, ordenam y mandam que en los dias de labor se diga una missa inmediate apres de laudes, para que ab major comoditat la pogan oir los religiosos frares, donats y demes criats de casa; y los dias de diumenge o festa colent se dira apres de la missa major; la qual dira lo sempmaner passat, y estant impedit tindra cuydado de encomendarla.

Del Mandato en lo dijous de la Cena del Señor—Com lo fonament de la salvacio de nostras animas sia la humilitat, dient lo sant profeta David: *Humiles spiritu salvabit*, ordenam y mandam que lo dijous sant se fassa en esta casa lo Mandato, ab todas las cerimonias, modo y forma que se usa en nostra santa religio.

De los Set psalms penitencials en los divendres—Havent nostra santa religio ordenat que los divendres se digan processionalment los Set psalms per lo claustro, pera que lo Señor vulla perdonar a los christians y traure de captiveri la Terra Santa de Hierusalem, llevantla de poder de los

inimichs de nostra santa fe catolica, y done pau entre los princeps christians; per ço pera adimplir los seus mandatos, ordenam se fassa y cumpla en esta casa, y en ells acudan tots los religiosos.

De las ceremonias de nostra santa religio—Com la uniformitat en las ceremonias de los divinos officis nos sia tant encomendada y mandada per nostros Sants Pares, y vejem que alguns religiosos sacerdotes en la celebracio del sacrifici de la santa missa usen de differentes ceremonias, ritos y paraulas, que no usa nostra sagrada religio; per tant mandam en virtut de santa obediencia a tots los sacerdotes a Nos subdits, que en lo sacrifici de la missa, axí en la confessio com en lo demes, se conformen en tot y per tot ab los missals mes moderns de nostre orde.

La hora en que se han de dir los officis divinos—Essent tant loat lo orde y concert de las cosas, molt mes ha de esser en las del Señor; per tant ordenam que se digan las matinas en la hora que manda nostro Pare Sant Benet en la sua santa regla.

La prima, o en son temps la terciá, se diga immediate exit que sera lo sol.

La terciá, o en son temps la sexta, quant despues de ella se ha de celebrar la missa major, mandam que de las idus de septembre fins a la Pascua se toque a las nou horas, y en lo altre temps a las huyt horas, de manera que tot lo any se toque la missa major a las dos horas del dia.

Las vespras, en los dias de quaresma y vigilia de la nativitat de nostre Señor, se digan a las deu y mitja.

La nona, en los dias y temps que se diu apres dinar, que se diga a la una y mitja de la tarda; en lo altre temps acabada la missa major.

Las vesperas, en lo altre temps, se digan tocadas las dos de la tarda.

Y las completas se toquen immediate post que sera lo sol. Mandant a los sacristans que en fer los senyals de las horas canonicas usen de la pausa possible, pera que las cosas del servey del Señor se fassan y cumplan ab la devocio y orde degut.

Item, ordenam que se canten las vigalias y laudes, terciá, vesperas, tant primeras com segonas, en las següents, es a saber, en la festa de

la nativitat del Señor, Pascua y Pentecostes; item en la festa de la visitacio, assumpcio y nativitat de nostra Señora Maria Santissima, patrona y advocada nostra; y en la festividad de tots los sants y de nostros patriarchas Sant Benet y Sant Bernat; y que tots los dias del any se canten las completas.

Item ordenam que axí mateix se canten las vesperas, vigalias y laudes de los sinch anniversaris precipuos del orde, y de lo anniversari que se celebra en esta casa per la anima del molt noble señor Don Nuno Sans, fundador de ella; y que en ells se toquen nou vegadas las campanas fent nou trets, comensant desde las primeras vesperas fins dita la missa y la absoluta que apres de la missa se fa.

Item, que tots los diumenges y festas se canten la terciá y vesperas.

Del legir en taula y de la hora de refeccio.—Essent cosa tant concernent a los verdaders religiosos que en el temps que alimenten son cos de los manjars corporals, alimenten tambe son animo de los espirituals, y de esta manera conserven ab salut y vida lo cos y anima; dient nos esto lo Señor per son evangelista Sant Matheu: *Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei*; per la qual causa nostre patriarcha Sant Benet nos encomanda tant esto en la sua santa regla, dient: *Mensis fratrum edentium lectio deesse non debet*; per ço ordenam y mandam que tant en lo dinar com en los dias y temps de sopar, se lija cantat en la taula. Y pera que se puga ab tota comoditat y consolacio cumplir esto, mandam se observe lo que nos manda nostro pare sant Benet: *Omnia fiant luce diei*; ço es que immediate apres de sexta, o en altre temps apres de nona, y en los dias de quaresma apres de vespras, se toque a dinar.

En los dias de dos refaccions se toque a la segona una hora apres de vesperas, y si es dia de collacio se toque una hora y mitja apres de vesperas.

Donant facultat a los religiosos que si tenen algunas ocupacions legitimas puguen dinar, sopar o fer collacio, a la segona taula.

Y com en totas nostras accions sia necessari invocar lo auxili del Señor pera que se fassan y cumplan en honra y gloria sua, y redunden en utilitat de nostras animas, ordenam y mandam que lo *Lector mense* y *Servitor coquina* prenguen la benedictio conforme lo us de nostra sancta religio.

Del silenci—Dient nos lo Señor per son sant profeta Isaías: *Erit opus justitiae pax, et cultus justitiae silentium*, ser lo silenci causa de la tranquil·litat y pau de los monestirs y medi molt principal pera que los religiosos arriben a una perfeccio de virtuts, per ser lo silenci fortissima muralla y excellentissim paves para resistir a los encontres de nostros inimichs, com diu Sant Ambros: *O validum scutum circumspice munitionis silentium*; y per esta causa nos diu lo Ecclesiastich: *Ori tuo fac ostia*, per veure que lo monestir ahont no se observa lo silenci es com a fortaleza sens portas ni murallas, y per el contrari quant se observa silenci no sols esta ben guarnit y murat pero encara segur y tranquil y apte pera que los religiosos exercitantse en la contemplacio de las cosas divinas y celestials sien ja en est mon participants de viure una vida angelica, conforme nos diu la Sagrada Scriptura: *Sedebit solitarius et tacebit quia levabit se supra se, id est, supra conditionem humanam*; Per tant mandam en virtut de santa obediencia a tots los religiosos a Nos subdits que no xarren en lo claustre de la mongia ni dormidor ab niguna persona axi ecclesiastica, religiosa, com secular, encara que sien parents; ni menos los religiosos entre sí, ni etiam sots color de legir algun libre; altrament fent lo contrari estaran en pa y aygua en la taula y cauran en altrs penas a nostro arbitre reservadas.

Item, mandam sots la mateixa pena, se observe silenci en la isglesia, refetor y dormidor, totas las horas del dia.

Item, que en lo temps se celebren en la isglesia los officis divinals no xarren ab persona alguna, dintre ni fora la isglesia, de manera que sian causa de inquietar los que celebran la missa o officis.

Item, que en las horas de meridiana y ditas las completas no se tenga conversacio en part alguna. Per major observancia de lo que mandam se toque la campana havem assenyalada de silenci mitja hora dempres de ditas completas.

Y para que los religiosos tingan comoditat de tractar lo que se los oferira, tant entre si com ab altrs personas, y no haja desconsolacio alguna, assenyalam los següents llocs, ço es: lo hort del claustro de la mongia y lo capitol, y en los dias feriats lo primer claustro y la sua llongeta; y esto ab tota modestia y quietut.

BARTOMEU FERRÀ.

(Continuarà)

CALVIÀ

APUNTACIONS HISTÓRIQUES

En lo repartiment que lo Senyor Rey en Jaume Ier de Aragó feu del territori de Mallorca, después que hagué conquerida dels moros dita illa, doná al Sor Bisbe de Barcelona D. Berenguer de Palou, un dels principals magnats qui ab soldats, barques y diners lo havian ajudat en tan dificultosa empresa, los termes de Calvià, Andraitx, Puigpunyent y Marratxí; los quals el mateix senyor Bisbe repartí dividits per las mateixes possessions que ja en temps dels moros se conexian distinctas, donant á uns y venent ó establint á altres, gravantlas empero ab la càrrega del delme, y un altre tribut sobre las vinyas anomenat tasca de varéma ó del vi, quals tributs, com eran perpétuos, correspongueren á sos sucesors en lo Bisbat de Barcelona, destinant una part per los Rectors de las parroquias novament fundadas en dits termes.

Impossible es de determinar si semblants termes estarian ja deslindats en temps dels moros ó si los deslindá el primer Bisbe de Mallorca á las horas de fundar las primeras parroquias, ni si els noms dels mateixos termes serian applicats demprés de la conquista, ó las tenian de antes: lo que pareix probable es, que ni Calvià, ni Puigpunyent, ni Marratxí, tendrian encare població unida, sino que las parroquias se entendrian compostas solament dels conradors que habitavan las casas de possessions, per cert més petites en estensió y per tant més numerosas en suma que al present. El cultiu seria per altre part molt limitat consistint lo mes en vinya, olivar y garroveral, pero predominant la garriga y el bosch.

En quant al terme de Calvià la major part devian esser pinars, pues fins a confrontar ab las terras de la Iglesia arribava la garriga, com ho demostra la denominació de Capelleta de los Pins aplicada al petit santuario que està edificat á la surtida del actual poblament en vers llevant. Y que no hi hagué poblacions formadas fins molt de temps després se demostra en los noms de possessions que encare tenen avuy dia los llocs ahont hi ha redols de casas, tant á la vila com á Capdellà, y en que se troba noticia del any que fonch dividit en vint partidas Son Pieras.

Constituïts en tal manera los moradors del

terme, no podia esperar-se població fïsa mentres no se arribassen à adquirir en propietat, per part de alguns de ells, una ó varias possessions contigüas, que per herencia se anassen dividint entre las famílias de aquells procedidas, lo qual pareix no haver succehit antes del sigle XVI. Las possessions Rafal Burguet contiguo ab la Iglesia, y Son Mir à la part de tramuntana de la mateixa, las terras contigüas baix des Castellet y las de la Costa, essent succesivament divididas y subdivididas conforme se multiplicava las descendencia dels propietaris, donaren lloch à la edificació de casas y formació de poble; ocurrint lo mateix en las terras de Capdellà compresas entre las Algorfas, Son Alfonso y la Coma de Son Cabot. Nou sórts de terra se citan en un acte del any 1661 confrontants ab Moffarés, que se suposa tendrian cada una sa casa; y no podian ser molts més las restants que ab aquestas componian la vila; y vuyt en lo districte de Capdellà, confrontants ab la Coma de Son Cabot, en un altre acte del mateix any. Pareix que en l'any 1790 encare no mes se contavan vuitante duas famílias de propietaris en tot lo terme, à las quals agregant las de unas quarante possessions y las que no posehien terras, resultarán per aquell temps sobre mil y trescentas ànimas.

Tanta escassesa de població, la mala qualitat dels terrenos, las pocas plujas en tot l'any, tot contribueix à perpetuar una condició de miseria que contrista lo cor; y aquesta es la que se troba retratada al viu en las Actas del Ajuntament que se han pogudas trobar de fetxa mes remota en lo arxiu de la vila y que en gran part van aquí copiadas.

Cosa sabuda es que lo Rey Conqueridor en l'any 1249 arreglà el govern de tot el reyne de Mallorca y de cada poble en particular. Relativament a-n-aquests posà un Batle, cert número de Jurats, altre número de Concellers, un Clavari, alguns Oidors de cómptes y un Mostasaf ó vigilant de la salut pública y dels acostums y abusos del pobre. Aquesta ordenació de govern es lo que el mateix Rey anomenà *Régimen de franqueza*. El Batle era, de nombrament real: una vegada nombrat reunia el consell y à majoria de vots nombravan junts los Jurats, y aquets units ab los concellers y el Batle nombravan concellers nous. Mes envant el Rey en 1391 mandá que Jurats y concellers fossen elegits per sort.

Los oidors de comptes, el Clavari y el Mostasaf eran elegits per la junta del Batle, Jurats y Concellers.

Los caudals que guardava el Clavari y de los quals tenia que donar compte à los Oidors procedian de tallas ó talls, que lo Batle y son Concell determinavan exigir del poble en cantidad de diners de la qual los Jurats feyen el compartiment à proporció dels possibles de cada vezi encarregant à algun homo de crédito ó al Clavari la cobranza. Dits talls servian per milloras del Comú en los camins, aigos, salud pública, la Iglesia y altres necessitats.

Tambè atenian los Jurats à provehir los conradors de blat ó forment para sembrar demanant la cantidad necesaria cada any al Gran y General Consell de la Ciutat y repartintla mitjansant fermansa ó fiança à los qui en necesitavan ab obligació de tornar la cantidad mateixa de blat después de la cohita siguent en el mes de Agost.

Las actas mes vellas del Concell de Caluià son del any 1584. No se sap si s-en escrigueren de anteriors y se son perdudas ó si se prenian antes las resolucions sols de paraula. El seu contingut es de poca importancia y sols manifesta lo miserable que es estat sempre el poble: pero no obstant es cosa curiosa sebre las fetxas de certas milloras com de los dos aljups vell y nou y de la creu de processons y lo reliquiari de la Vera-creu.

Notes trètes del primer llibre de Actes del Consell

ANY 1584

A xxj de setembre 1584 se ha tingut consell en la present parrochia de Caluià a petitio y requesta dels hon.^s en Pere Sastre batle y Pere Comallonga mostasaf esposant y demanant a dit consell tingues per be donar lloch y orde de adobar y reparar lo cami que va de dita parrochia de Caluià en la Ciutat per ser cosa molt conuenient y necessaria. Per hont ohint lo consell tant justa demanda y petitio han determinat los hon.^s consellers Guillem Selua, Joan Simo de la Coua, Joan Mayans, Noffre Selua y

tots concordants y en una veu que se adobaria a costes y despeses de tots los parrochians y terratinents de la parrochia de

Caluia y pagant cadahu y a prorata ço es per lo que te y posseyes en dita parroquia &. (Era Escriua Joan Vicens).

1585

A 25 de Juny de 1585 son estats creats y diputats consellers de la present parroquia de Caluia en l' orde y forme acostumade los hon. En Pere Mayans, Pere Comallonga y Ant.^o Comallonga, Matia Ripoll y Guillem Vicens.

A 25 de Juny 1585 es stat lliurat lo taill o la portio toca a pagar a la parrochia de Caluia per lo taill universal se es incidit de trenta millia lliures, lo que se paga a raho de v 3 per cent lliuras, a nel senyer En Sebastia Pallicer, mitjansant corredor ab la forme acostumade, ab salari y lleuada de tres dines per lliure, dic 3 di. p lliure, la qual quantitat ha de depositar en la taula de la universitat de Mallorca a solta dels sindichs clauaris de la part forana a costes y despeses sues, obligantse a pagar de sos bens les despeses si se ni faran apres de hauer rebuda la sedula y llista de lo que aura de exigir, prometent y obligantse a donar conte y raho de tot lo que li sera demenat el ensemps ab lo senyer En Bernet Pallicer son germa y cada hu de ells in solidum per ço que obligan tots sos bens presents y esdevenidors en dita parrochia de Caluia. Fet ut supra, a presentia del hon.^r En Julia Vicens batle en la pnt parrochia, Pere Mayans, Ant.^o Comallonga y altres etc. Andreu Vallori p.^{re}—Jesus y Maria.

1589

A 28 de maig de 1589 foren elegits y creats consellers de la present parroquia de Caluia per orde e instantia del ho.^r En Julia Vicens balle lo present en dita parrochia los hon.^s En Joan Simo de la Cova y Barthomeu Camps, Guillem Vicens y Matia Ripoll y Pere Comallonga; fet ut supra.

1591

Dia y any a 14 de Juliol any 1591. Dit dia y any susdit ajustats y congregats lo balla en Juan Simo de la Cova balle l' any present, Arnau Moragues, Guillem Vicens y Pere Comalongua y Nofre Salua, Juan Mestre, Matia Ripoll conselles, damanant lo balle fosen servits una talla per necessitat de la parrochia, fonch determinat per tot lo Consell que se fes una talla per a que la acabassen; fet ut supra.

Dit dia y any. A 14 Juliol any 1591 fonch determinat per lo balle en Juan Simo de la Cova y tots los Conselles, que de aqui al davant no sia ningú qui tingua los asens cadescu tingua an sa casa trevats ho fermats, sino si sera trobat fora da sa casa pagara vint sous per cada vegada que sera trobat; fet ut supra.

1592

Vuy que contam a 29 de Juny 1592 lo honorable balle de la present parrochia de Caluia ensemps en lo Sr. Rector y los concellers de dita parrochia han determinat de ter una creu de argent, per la qual se ha de fer una cedola de promeses, les quals promeses si no bastaran per fer dite creu lo balla y dits consellers obligan la parrochia a pagar tot lo que faltara o costara, y lo Sr. Rector se obliga a pagar la quarta part de tot lo que dita creu costara y axi se es determinat en lo Consell; fet ut supra.

1594

Vuy que contam a 31 de maig 1594, feta concordia entre lo hereu del Sor Rector Vallori que sia al cel, de la promesa hauia feta de la Creu, dona lo hereu de bona voluntat dotse lliures y mitje, dic xij L x 3; rebe las Onofre Salua.

Lo any present son conselles de la parroquia de Caluia 1594—J.^o Mayans—Guillem Mas—Guillem Salua—Juan Mestre—Arnau Moragues—Juan Ripoll.

1595

Lo any present, 1595, foren a sac y sort elets en consellers de la present parrochia de Caluia lo senyer en Nicolau Mir, lo sen. en M. Marimon, lo sen. en Guillem Palmer, lo sen. en Barthomeu Camps, lo sen. en Joan Vicens, lo sen. en Antoni Comalonga menor.

M. P. PRE.

(Se continuarà)

RÚBRICA DELS LLIBRES DE PREGONS

DE LA ANTIGA CURIA DE LA GOVERNACIÓ

(CONTINUACIÓ)

LLIBRE II—ANY 1396

71.—29 abril.—Que algú d' aci en avant no gos rebinar ni fer rebinar bestiar algú, pena de xxv. lliures a aquell de qui serà lo dit bestiar, e a aquell qui 'l rebinarà de altres xxv. . . Fol. 73.

72.—2 maig.—Que per vuy tot jorn se sien recullits en la galiota de 'n Bernat Lladó tots los qui s' hi son acordats. . . . Fol. 73.

73.—4 maig.—Que los qui han empriu de la aygua de la cequia de la ciutat no la pugan dar ni vendre ni alienar, y solament d'aquella pugan usar per lur necessitat propia. Fol. 73 v.º

74.—4 maig.—Que negún hom gos jurar lejament de nostre Senyor Deu ni de madona Sancta Maria, so es de aquelles partides qui no 's deuen dir ni anomenar, sots pena de correr la vila ab la lengua clavada, e de estar al costell o de pagar xx. liures. . . . Fol. 74.

75.—4 maig.—Crida de com sia acordat que demá, que será divenres, sia feta solemnpna processó per la gran pestilencia que vuy es, en la qual les creus vagen cubertes, e après seguescan tots los infants descalses cridant a nostre Senyor misericordia y pietat. . . . Fol. 75.

76.—12 maig.—Que en les processons de les ledanies, les quals se fan dilluns, dimars y dimecres primers vinents, s' ha ordonat sia feta commemoració e pregaries per la epidemia, y per tant que les creus qui solien anar enramades vagen cubertes de negre y que les carreres e iglesies per hont passará la processó no estiguen enramades ni encortinades . . . Fol. 75 v.º

77.—12 maig.—Que tots aquells qui sapian o tingan bens mobles o immobles, censos o altres drets den Fransoy de Cases, dins tres jorns los denuncien a la cort del governador, pena de D. florins. . . . Fol. 76.

LLIBRE III

ANY 1396

1.—15 maig.—Repitió de la crida feta tres dies antes, que en les processons de les ledanies sian fetas commemoració e pregaries per l' epidemia. . . . Fol. 1.

2.—19 maig.—De un' altre solemnpne processó que es ordonada fer per los Jurats y los Vicaris del Revt. Sr. Bisbe, la qual seguescan descalses tots, grans e pochos generalment, pregant a nostre senyor Deu que per la sua misericordia nos vulla relevar de la epidemia que es en lo regne . . . . Fol. 2.

3.—19 maig.—Que el Sr. Rey per sa letra dada a l'iguera a 29 d' abril prop passat, ha revocat per justicia n' Andreu Gordiola del cárrech de Procurador real, y proveit aquell en persona

den Matheu de Loscos, lochtinent de la dita procuració. . . . Fol. 3.

4.—(Falta la data).—Que neguna persona no gos fer passar aygua per les cequies qui son dels levadors de la porta Pintada avall tro que sian aquestes adobades. Fol. 3 v.º (V. n.º 13.)

5.—27 maig.—Notifica la mort del rey D. Joan, ocorreguda a 19 del present mes de maig; que dilluns se farán les misses y ecclesiastiques solemnpnitats acostumades en la capella del Castell real per comte del governador, y dimars en la Seu, per comte dels jurats; y que en aquests dos dies y altres vuyt après següents, tots, axí homens com dones, qui de sach vestits no serán, degan portar vestedures honestes segons que en cossos e misses es acostumat. . Fol. 4.

6.—2 juny.—Que per raó de la mort del Sr. Rey, d' assí fins a la vigilia de Sant Johan, en nesses y convits que 's fassen, no sian fets alguns solasses que denoten goig, ni hagen juglars ni altres sonadors de qualsevol estruments. Fol. 5.

7.—9 juny.—Que per dissapte tot jorn se sien recullits en la galiota den Bn. Ladó los qui sien acordats de aquella. . . . Fol. 6.

8.—10 juny.—Que tots aquells qui fan cavalls armats per defensió del regne tengan aquells aparellats ab totes armes de cors e de cavall, e al primer manament que haurán vagen al loch o lochs hon serán ordonats. . . . Fol. 6.

9.—14 juliol.—Que tots aquells qui en alguna manera sian estats dampnificats per lo noble moss. Rodrigo Dis, capitá de les quatre naus armades que are son en Mallorca, o per ses companyes, dins vuyt dies ho hagen denunciat a la cort del governador, car lo dit noble se offer aparellat satisfer tot dan entegrament y complida. . . . Fol. 6 v.º

10.—18 juliol.—Que lo jorn de Santa Praxedis, de la qual lo cors es en lo castell royal, sia feta solemnpne processó, portant lo dit cors, e que hi vagen tots generalment, grans e pochos, descalses, tenens luminaries en les mans, pregant nostre Senyor nos vulla relevar de la epidemia y mortaldat es en aquest regne. . Fol. 7.

11.—17 juliol.—Bandejament den P. Capella, qui era escrivá de la cort, y delat de diverses crims y malefics y prestat sagrament de no exir de la illa, se es absentat. . . . Fol. 8.

12.—19 juliol.—Capitol ordonat per los jurats ab consell de prohomens y dels sobreposats

del ofici dels texidors y dels parayres, manant que negún texidor a tota pessa o escapoló que texirá no dega fer senyal del obrador sino de cotó blanch o d'estopa blanca tant solament, e sobre el dit senyal dega fer un listó que sia de sis dutxes del mateix cotó o estopa. . . Fol. 9.

13.—19 maig.—Altre registre de la crida núm. 4 d'aquest llibre, que allí está sens data. . . . . Fol. 9 v.º

14.—20 juliol.—Que tota persona a qui en P. Capella hage lexades comanades, venudes o meses en penyora vestedures, armes, escriptures o altres bens mobles, dins tres dies ho hagen denunciat a la cort. . . . . Fol. 10.

15.—23 agost.—Que tots aquells qui han vinyes en lo terme de la ciutat o de Marratxi no deguen veremar fins que ho hagen denunciat als delmers del Sr. Rey y esperats aquells per lo temps ordonat.—Que tots los qui deguen donar als dits delmers delma, agrer o altre dret de varema, paguen lo dit dret de bona verema e de cascuna vinya departidament.—Los qui vendrán esplets de vinyes en plaça, a menut o a quintars, ho deguen denunciar als dits delmers e ferne sagrament si serán requestes . . . Fol. 10 v.º

16.—11 septembre.—Que tot hom y tota persona qui entena haver dret en un corral y cases enderrocades, que son darrera lo monestir de Sant Domingo, assats prop de l'escala en lo entrant del carrer de les Torres, que dins x. dies ho haja denunciat a 'n Bernat Taulari, encarregat de complir e acabar lo capbreu se fa en Mallorca de tots los bens, feus e altres drets del Sr. Rey . . . . . Fol. 11 v.º

Se continuan après dos manaments fets per lo dit Taulari a la dona Andreua muller den Gabriel Bonet ferrer quondam, y a la dona muller de 'n Pere de Termens, qui 's deya tenir dret en les dites cases y corral, perque o be renuncienc aquests dret o be admetan les dites cases y corral y les redressen y paguen el censal degut de temps passat.

17.—12 septembre.—Que per dimecres tot jorn se sien recullits en la galiota den Bn. Lladó los qui sien acordats de aquella. . . Fol. 13.

18.—13 septembre.—Que tot hom qui sia acordat ab lo rampí den Barthomeu Sala d'aquí a demá a mitx jorn se sia recullit en lo dit rampí, pena de cent sous. . . . . Fol. 13.

19.—23 septembre.—Que pena de L. liures nigu gos traure de la illa sens licencia del governador astors, esparvés, falcons ne altres oucels de cassa. . . . . Fol. 13 v.º

20.—5 octubre.—Que dins spay d'un' hora tots los navegants y tenguts de les quatre galees de venecians que are son en lo moll se sien recullits en aquelles y partits de les mars del dit moll, puys que 'l capitá de aquelles recusa prestar el sacrament acostumat de prestar per tots patrons y capitans de galees de venecians que passen per Mallorca anant o tornant de Flandes, so es de no hic traure bandejats, conversos, catus ni catives, ni bens de aquells. . . Fol. 14.

21.—6 octubre.—Que nigu gos d'aquí avant vendre draps alguns qui sian per vestir si donchs no pagan lo dret del segell, que es xv. diners per liura. . . . . Fol. 14 v.º

22.—7 octubre.—Que neguna persona gos pasar ne metre bestiar ni tallar lenyes en l'alqueria den Brg. Baliu, qui fo de 'n Marti Taulés, pena de cent sous. . . . . Fol. 15.

23.—21 octubre.—Que neguna persona gos gitar terra ni escombradures en tota la ribera ni davant la font, ni adobar peix que fassa sutzura sino fora la torre de la font o de la riera. Fol. 16.

24.—28 octubre.—Pregó fet de manament de la Sra. Reyna, per letra sua dada en Barcelona a xvj. del mes y any presents, que tots aquells qui hagen comprades, baratades o en altra manera adquirides robes e mercaderies del noble cavaller moss. Rogrigo Dies o d'aquells qui son ab ell, dins deu dies ho hagen denunciat en poder del governador o de 'n Jacme Puig notari escrivá de la seua cort. . . . . Fol. 17.

25.—14 novembre.—Nova publicació d'un capitol antich pel qual está manat que nigu saig ni cap de guayta pugua fer composicions ni en altre manera res pendre de bans de jugar o de jurar, pena de perdre l'ofici y de pagar en doble los dits bans. . . . . Fol. 17 v.º

26.—28 novembre.—Que tots aquells qui despuis que 'l Sr. Rey Don Joan comensá a regnar, per sí o per altre, en nom de universitat o de singular, hagen res donat a qualsevulla governador, procurador real, veguers, batles, capdeguaytes o altres oficials ordinaris, per ocasió de lurs officis, e encara a qualsevulla altres oficials, comissaris o altres persones que en nom del

dit senyor hagen res fet o administrat, e encara aquells qui sabrán altres haver donat res per les raons damunt dites, dins xx. dies primers vinents ho hagen denunciat en poder del discret en Jacme Logaya, jurista, per la senyora Reyna tramés en lo regne de Mallorca e ordonat per enquerir e saber la veritat de les dites coses. . . Fol. 18.

ANY 1397

27.—13 *janer*.—Que tot notari qui haja preses e reebuts contractes alguns entre en Bn. Janer, fill e hereu den Bn. Janer, calderer quondam, e altres qualsevol persones, per qualsevol raons e causes, dins tres dies dega aquelles cartes o contractes denunciar en poder den Jacme Despuig notari. . . . Fol. 19.

28.—5 *maig*.—Que níguna persona gos tancar ni brellar perdigots, ni aquells pendre per tot lo present mes de maig, ni negún revenedor gos comprar per revendre dins lo dit temps dels dits perdigots. . . . Fol. 20.

29.—11 *maig*.—Que per divenres tot dia comparegan davant lo lochtinent tots los capdeguaytes de la ciutat de Mallorques, pena de perdre l' offici sens alguna gracia e mercé. Fol. 20.

30.—11 *maig*.—Prohibició de cassar ab ballesta, ni ab ca de mostra, ni ab qualsevol altre enginy, de carnestoltes fins a Sant Miquel. Fol. 20 v.º

31.—16 *juny*.—Que lo governador revoca el guiatge concedit a Francesch Lana, mercader, per fer avinença ab sos acreedors, e promet xx. florins de joya a qui 'l metrá en poder de la cort. . . . Fol. 21.

32.—31 *agost*.—Que lo governador dona per revocades totes licencies per ell o per altres qualsevol oficials otoiçades a qualsevol persones de la ciutat e illa de Mallorca de portar armes vedades. . . . Fol. 22.

ANY 1398

32.—27 *febrer*.—A requesta de moss. Ramón de Santmartí cavaller y de 'n Guiemó Sant Johan donzell, posseïdors de la baronia que fou del noble Comte d' Ampuries, se mana a tota persona que en la ciutat o terme d' aquella, o en les parroquies de Muro, Santa Margarita y Soller, tinga cases, orts, vinyes o altres possessions, o reba censos o altres drets, en porció o feu de la dita baronia, dins deu dies degan haver mostrades les cartes o titols de les dites possessions en

poder Johan Terriola notari, elet per los dits posseïdors per fer el capbreu de aquella. Fol. 23.

34.—26 *mars*.—Que negún patró de nau ne altre qualsevol persona gos traure de la illa negún tengut o acordat de la galea de la almoyna qui s' arma en Mallorca, sots pena de xxv. liures. . . . Fol. 23 v.º

35.—2 *abril*.—Nova publicació, a instancia dels guardians de la mar, de tres capitols antichs sobre policia de la ribera, y lloch assignat per traure los lauts dels bolentins y palangres y los de xàvegues. . . . Fol. 24.

36.—2 *maig*.—Que tots aquells qui hagen cases, orts vinyes ni altres possessions en alou o senyoria del benefici instituit pe 'n Bn. Sacrista, canonge e pabordre de la Seu, quondam, lo qual posseex are en P. Valls, prevere de la dita Seu, dins x. jorns hagen les dites possessions capbrevades en poder den Barthomeu Sua notari. . . . Fol. 25.

37.—7 *maig*.—Que tots aquells qui han bens qualsevols en la porció de la esgleya de Mallorca, o en alous del Sr. Bisbe e pabordres o de les capellanies de moss. Ramon de Torrelles, bisbe que fo de Mallorca, dins deu dies hagen mostrat les cartes o titols de aquells en poder den Johan Riera notari, lo qual en lo palau del dit Sr. Bisbe tindrà escrivania per aquesta raó. . . . Fol. 25 v.º

38.—13 *juny*.—Que neguna persona gos d' assi avant cassar, ni tallar llenyes, ni tenir en terra cans, grossos ni pochos, ni tocar bestiers neguns, en l' alqueria de 'n Pascual Marti ciudadá, la qual es en los termens de la Porrassa. Fol. 26.

39.—7 *septembre*.—Prohibició a tota persona de qualsevol ley, condició o estament sia, y de qualsevol oficial hagués albará o licencia, de portar armes offensives ni d'efensives, sinó tant solament coltell de tay o punyal o daga. Item que tocat lo seny del ladre neguna persona gos anar per la ciutat sens lum. . . . Fol. 27.

40.—27 *agost*.—Mana a requesta dels jurats, que neguna persona gos vendre ni descarregar en la present illa ni en les altres a ella adjaens, negún moro ni moros d' aquells cossaris y robadors qui son estats presos en la illa de Sicilia, gran nombre dels quals ha en una nau de venecians que la nit prop passada fo junta a Portopí; en altre manera dels dits moros los que hic fossen

atrobats serien penjats per los peus e apedregats fins que morissen, sens tota mercé. Fol. 27 v.º

41.—16 *septembre*.—Que tot hom qui sia acordat de la galeota de Menorca, de la qual es patró en Brg. de Stelrich, governador de la dita illa, d' assi a mitx die se sia recullit en aquella . . . . . Fol. 28.

42.—18 *septembre*.—Que tots aquells qui sien acordats, tenguts o en covinensa d' anar ab alguna de les sinch galees qui 's son armades en la present illa per aquest sant viatge, per dimecres tot die es sian presentats als patrons d' aquelles per fer lur comandament . . . Fol. 29.

43.—25 *septembre*.—Altre orde als matexos acordats de la Armada santa que per dilluns tot jorn se sien recullits en les galees y presentats a lurs patrons, sots pena de penjar. Fol. 29 v.º

44.—29 *septembre*.—Que tots patrons, homens d' armes, ballesters y altres qui sien estats en la presó de Tedelis ab aquesta santa armada y entenguen haver part o dret algún en lo botí e guany d' aquella, dilluns a primera hora comparegan en la Sala del Castell per mostrar de lur dret e de les parts que 'ls pertanyen. Fol. 30.

45.—30 *septembre*.—Que tots aquells que hagen comprades algunes robes e mercaderies del honrat n' Arnau Aymar e los preus de aquelles no hagen pagats, que deguen pagar incontinent oides les presents. . . . . Fol. 30 v.º

46.—28 *septembre*.—Que tots aquells qui entenan haver algun dret en la moneda procedida dels credits e bens dels germans Jacme e Nicolau Lodrigo, axí per raó de la taula com per raó de la companyia de mercaderia que los dits frares havien, dins deu dies ho hagen denunciat en poder den Vicens Abeyar, un dels escrivans de la governació. . . . . Fol. 31.

Segueixen nota dels acreedors que se presentaren y del crèdit que cada un reclamava; dues ordes del lochtinent, de 4 y de 8 de mars de 1399, a Pere Bach y Diedi de Nutxo, depositaris de la dita moneda, perque la repartescan entre los que hi tenen dret, y entreguen al procurador reyal la part deguda a conuersos renegats en Berberia; y els albarans firmats per cada un dels qui han cobrat . . . . . Fols 31 a 35.

Els fols 35 v.º a 40 están en blanch.

E. AGUILÓ.

NOTES DELS LLIBRES DE DADES

DE LA PROCURACIÓ REAL

ANY 1332

Dades extraordinaries

Dimars a xxiiij. de janer pagam an Francesch Valenti per ij. torres qui son al cami de Portopi, les quals hauem comprades obs de senyor Rey ab tots lurs termes, per preu de v liures.

Dissapte a xxx. de janer pagam an Jacme Darder per loguer de ij. besties que portaren escuts lances e belestes e altres armes al cap de la pera con los jenovesos hi foren, e feren ne ij. jornades a rao de iiij. ₧ lo jorn a cascuna bestia munta—j ll. xij ₧ .

Dimecres a xvij. de febrer pagam an Bng. Sabater per j.ª letra que porta al batle de Muro si al dit loch se porien trobar conils blanchs o negres o bragats, car lo senyor Rey na volia.—iiij ₧ .

Divenres a xviiiij. de març

Item pagam lo dit jorn an R. Roig de València les quals lo Senyor Rey li mana donar per raho de mig nolit a eyl pertanyent per xxxviiij sarrayns los quals anaven ab j.ª sua nau de València a Tunis e per fortuna que hagren vengren per forssa de mal temps a Menorcha e aqui trancha la nau e de molts altres sarrayns quiy havia non escaparen sino los dits xxxviiij. los quals foren aplicats al metzem del senyor Rey, segons que aquestes coses pus largament son contengudes en j. letra del senyor Rey dada a Mallorcha xv. kalendas marcii lany MCCCxxxij, e les quals pres comptants per lo dit R. Roig Bn. Olivela procurador seu ab carta feta a Mallorches x. kalendas februarii en lany demont dit signada per ma den Bn. Suria notari de Mayllorches. xxviiiij dobles dor de v. myler (?) qui costaren xxx lls. xij.

Dimars a xxviiij de febrer pagam an P. Sabater picaperes lo qual trematem de manament del senyor Rey al castell del Cap de la pera per veser e estimar quines obres hi havia mester e hi eren necessaries e quant axi matex pogren costar de fer; e estech hi iiij. jorns entre anar e venir ab loguer de una bestia a rao de iiij ₧ lo jora e salari seu e messio de la bestia e dell; munta per tot—j ll. j ₧ iiij.

Dissapte xxviiij. de febrer pagam de manament del senyor Rey an Domingo Bausa e foren per j. diner dor que havia trobat que donam al senyor Rey, lo qual dien que era de la moneda de Santa Elena—j ll. x ₧ . E. AGUILÓ.